

سخنوری، مخاطب‌شناسی و بصیرت‌بخشی؛ بارزترین عناصر تبلیغی حضرت زینب(س)

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی با اشاره به ابعاد شخصیتی علمی و تبلیغی حضرت زینب(س)، فضائلی چون سخنوری، موقع‌شناسی، بصیرت‌بخشی و مخاطب‌شناسی را از بارزترین عناصر تبلیغی ایشان برشمرد.

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی با اشاره به ابعاد شخصیتی علمی و تبلیغی حضرت زینب(س)، فضائلی چون سخنوری، موقع‌شناسی، بصیرت‌بخشی و مخاطب‌شناسی را از بارزترین عناصر تبلیغی ایشان برشمرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین عنایت‌الله شریفی، عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، به بیان ابعاد شخصیتی حضرت زینب(س)، شامل فضایل، شخصیت علمی و ابعاد تبلیغی ایشان پرداخت و ویژگی‌های سخنوری، موقع‌شناسی، بصیرت‌بخشی و مخاطب‌شناسی را از عناصر محوری تبلیغی حضرت زینب(س) دانست.

وی با بیان این‌که در منابع اسلامی، فضایل بی‌شماری برای حضرت زینب(س) ذکر شده است، افزود: عبارت «فإن فضائلها و خصالها و جلالها و علمها و عملها و عفتها و نورها و ضیائها و شرفها تالیة أمّها(س)«؛ یکی از این توصیفات است که به معنای همانندی ویژگی‌های شخصیتی، اخلاقی و علمی و عمل حضرت زینب(س) با خصال مادر گرامی ایشان، حضرت زهرا(س) است.

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی با اشاره به شخصیت علمی حضرت زینب(س) اظهار کرد: گفته شده است که ایشان زنی دانشمند، فاضل، سخنور، فصیح و بلیغ بوده است و از لحاظ علمی نایب خاص امام حسین(ع) در بیان حلال و حرام الهی بوده است و امام سجاد(ع) در مورد آن حضرت می‌فرماید: «یا عمّة انت بحمدالله عالمة غیرمعلمة؛ ای عمه! تو استادی هستی که معلم ندیده‌ای.«

کاربرد اصول روانشناسی در فعالیت تبلیغی حضرت زینب(س) بسیار بارز است و رعایت مقتضای حال و تحقیر شخصیت ابن زیاد و معرفی شایسته خود و اهل بیت(س) از مصادیق این رویکرد است که ایشان به خوبی از آن بهره می‌گیرد و تأثیر زیادی بر مسائل پیرامونی می‌گذارد.

وی در ادامه با بیان این‌که حضرت زینب(س) پیام‌رسان نهضت عاشورا بوده است، گفت: هر انقلابی دو چهره دارد. يك چهره آن جهاد و جانفشانی است و چهره دوم آن پیام‌رسانی است. وظیفه پیام‌رسانی نهضت عاشورا بر دوش امام سجاد(ع)، حضرت زینب(س) و اسرای اهل بیت بوده است.

شریفی با اشاره به این عبارت رایج که اگر حسین‌ابن‌علی(ع) در جنگیدن و شهادت نیکوست، جهاد خواهر او تبلیغ کردن و ابلاغ پیام شهیدان کر بلا بوده است، افزود: اگر رسالت امام حسین(ع) تن ندادن به ذلت بوده است، رسالت زینب(س) این بوده است که پیام «هیهات منّا الذّلة« را به گوش جهانیان برساند.

وی ویژگی نخست تبلیغی حضرت زینب(س) را خطابه و سخنوری ایشان دانست و اظهار کرد: معروف است که ایشان بلیغ سخن می‌گفت و پس از واقعه عاشورا همواره می‌کوشید که پیام عاشورا را با استفاده از بیان شیوا و استناد به آیات الهی و احادیث پیامبر منتقل کند که نمونه‌ای از این ویژگی را می‌توان در سخنرانی آن حضرت در کوفه مشاهده کرد.

این پژوهشگر افزود: ایشان در ابتدای ورود به شهر، با اشاره جمعیت را متوجه کرد و سپس فرمود: «الحمدالله و الصلوة علی ابی، محمد و آله الطیبین الطاهرین«؛ و با منتسب کردن خود به پیام عاشورا را با استفاده از بیان شیوا و استناد به آیات الهی و احادیث پیامبر تمام، تبلیغات سوء مبنی بر خارجی بودن اهل بیت(س) را بی‌اعتبار می‌کند و با منقلب کردن شرایط، حتی موجب خشم عمومی نسبت به حکومت می‌شود.

عبارت «فإن فضائلها و خصالها و جلالها و علمها و عملها و عفتها و نورها و ضیائها و شرفها تالیة أمّها(س)«؛ یکی از این توصیفات وارده درباره حضرت زینب(س) است که به معنای همانندی ویژگی‌های شخصیتی، اخلاقی و علمی و عمل حضرت زینب(س) با خصال مادر گرامی ایشان، حضرت زهرا(س) است.

وی بصیرت‌بخشی را از دیگر ویژگی‌های تبلیغی حضرت زینب(س) دانست که مردم جاهل و منحرف از حق را با خط اصیل ولایت و آل امامت آشنا می‌کند.

شریفی ادامه داد: حضرت زینب(س) از پیش از واقعه عاشورا مشهور به «عقیله بنی هاشم« بود که معنای آن تدبیر و مراتب عقلی ایشان است. یکی از مهارت‌های ایشان، استفاده از تدبیر و موقع‌سنجی در پیام‌رسانی است که به واسطه شناخت مخاطب و شرایط موجود، تأثیرگذارترین مطالب را مطرح کند و ذهن‌ها را نسبت به مسائل آگاه کند.

وی افزود: یکی از نمونه‌های استفاده از این مهارت، برگزاری مراسم عزاداری برای گرامیداشت شهدای کربلا در هنگام ورود به شام است. ایشان عزاداری را موکول به مدینه نکرد و از همان آغاز با برگزاری مراسم عزاداری، به پیام‌رسانی پرداخت و بستری فراهم کرد که موجب انگیزش‌هایی جهت قیام علیه دستگاه ظلم شد.

عضو هیئت علمی دانشگاه با اشاره به این‌که کاربرد اصول روانشناسی در فعالیت تبلیغی حضرت زینب(س) بسیار بارز است، گفت: رعایت مقتضای حال و تحقیر شخصیت ابن زیاد و معرفی شایسته خود و اهل بیت(س) از مصادیق این رویکرد است که ایشان به خوبی از آن بهره می‌گیرد و تأثیر زیادی بر مسائل پیرامونی می‌گذارد.

وی دعا و عبادت را یکی دیگر از روش‌های مهم حضرت زینب(س) در بیان پیام و رسالت نهضت عاشورا دانست و گفت: وقتی حضرت در روز یازدهم از کنار پیکر مبارک امام حسین(ع) می‌گذرد، روی به آسمان می‌کند و می‌گوید: «اللهم تقبل منا...« و معروف است که ایشان همه شب به نماز شب مشغول بود و از این طریق هویت ایمانی و خدایی نهضت عاشورا را هرچه بیشتر به نمایش می‌گذارد.